

Krig eller ikke krig - slik jeg ser det

ARNE RASMUSSEN, KVALØYSLETTA

Det har vært en del innlegg i denne avis angående kapitulasjonen den 10.06.1940.

Jeg har en enkel følelse av å måtte konstatere at det fremdeles finnes elementer som påstår at krigen fortsatte etter denne dato. Disse elementene må ha en frodig og vel utviklet fantasi. Propagandaapparatet til den tvangsbortførte eksilregjeringen Nygaardsvold synes å ha en meget høy virkningsgrad, da den ennå eksisterer.

Forfatteren av krigshistorikeren Jon Sand har i flere innlegg i denne avis og senest den 27/9 redegjort for kapitulasjonen i Trondheim på Britannia hotell den 10.06.1940 på en frennende og uangripelig måte. Jeg lar derfor dette ligge og skal i korvisjon se på det videre hendelsesforløpet. Norge som stat var ikke krigførende etter denne dato.

Krigshelten, major Svein Blindheim, skriver i VG 11.02.1995: "Det er hevet over enhver tvil at Norge statsrettlig kapitulerte."

Norge var ikke i noen militær allianse med noen annen statsmakt. Dette finnes det svært mye dokumentasjon på. At noen få tusen norske borgere tok seg over til England på forskjellige måter, binder ikke opp den norske stat som krigsdeltaker. Disse norske borgere ble innrullert i de britiske forsvarsenheter og var britiske soldater under britisk kommando og britisk jurisdiksjon. Det fantes derfor ikke noen norske militære avdelinger i England. At de norske statsborgere som var innrullert i de britiske forsvarsenheter, samt alle sjømenn i den norske handelsflåte, gjorde en glimrende innsats for å bekjempe nazismen, samt å frigjøre Norge fra okkupasjonene, må det derfor ikke herske noen som helst tvil om.

Den 08.05.1945. På Lillehammer kl. 23. overleverte den britiske brigadegeneral R. Hilton kapitulasjonsbetingelsene til den tyske øverstkommanderende, general Franz Böhme. Den skotske 3-stjerners general sir Andrew Thorne foretok da den betingelsesløse kapitulasjon som han hadde fått ordre om av den allierte krigsledelse SAHEF. Norge som stat eller norske myndigheter var ikke involvert i denne handling. Tyskerne kapitulerte ikke overfor norske myndigheter, men overfor britiske myndigheter. Den 22. august 1945 overleverte general Andrew Thorne den sivile myndighet av landet til Kong Haakon. I sin tale sa kongen: "De allierte har gitt oss vårt land fritt og selvstendig tilbake." Legg merke til formuleringen. De allierte, ikke våre allierte.

Undertiden var britene her til lands og tok krigsbytte. Det som var av interesse ble skipt til England, noe ble ødelagt, dumpet på sjøen og en del ble det norske folk til gode. General sir Andrew Thorne forlot Norge

den 31.10. 1945. Da var hans oppdrag fullført. Britene beholdt den militære kommando over Norge helt til denne dato

Da Vest-Tyskland skulle bli medlem av Atlanterhavspakten, måtte de derfor undertegne en fredserklæring med de land som de tidligere hadde okkupert, deriblant Norge, den 13.07.1951. Norge var derfor juridisk/formelt okkupert av Tyskland helt til denne dato. Norge hadde tidligere ratifisert Atlanterhavspakten den 08.07.1949. Vest-Tyskland ble medlem den 09.05.1955.

Frontkjempernes frivillige innsats

Ca. 15000 norske borgere meldte seg frivillig til fronttjeneste, av disse ble ca. 5000 godtatt av de tyske myndigheter. Det var bare de med rent rulleblad som kom gjennom nåloyet, i motsetning til de på den andre siden. Frontkjemperne engasjerte seg på tysk side av idealistiske grunner, nemlig kampen mot kommunismen, den samme kommunismen som Arbeiderpartiet var livredd i mange år etter krigens opphør. Den andre delen var at hvis tyskerne vant krigen, så hadde de som norske borgere en meget stor mulighet til å forhandle fram en avtale om fortsatt et fritt og selvstendig Norge. Ingen dårlige tanker, spør dere meg. Krigshelten, historikeren og major Svein Blindheim skriver i en artikkel i VG den 11/2-95 blant annet: "Veldig mange som senere kjempet på feil side, kjempet fremragende på norsk side i 1940, og i større grad enn andre, for det var aktive typer som lot seg verve som frontkjemper." På okkupert område er det som hovedregel landkriksloven som er gjeldende d.v.s. Haag- og Geneve-konvensjonene. Den lovmessige makt, sivile og militære myndighet er dermed overtatt av okkupasjonen. Landets lovlig valgte myndigheter er derfor satt ut av funksjon. På okkupert område står det innbyggerne fritt å gjøre hva de vil. Det står derfor ikke noe forbud i (LKR) om at borgere på okkupert område ikke kan mel-

de seg frivillig til tjeneste for okkupasjonen, men kan ikke tvinges. Jfr. 4. Geneve-konvensjonen artikkel 51. Mange ble dømt for (bistand til fienden) samt (å ha håret våpen mot Norges allierte.) Susquehanna University Studies vol. VI nr. 3 for mai 1959 side 493: "Norway never joined the Allies de jure, and she was thus not represented on the Allied High Command. Norway, as such, was out of the active war. The British forces, with Norwegian volunteers included, made raids in Norway, and Svalbard from time to time without letting the government in exile know about it." Direktør cand. jur. Lorentz Vogt i Tønsbergs Blad for 4/12 -47 kommenterte allianse spørsmålet slik: "Ifølge Dagbladets referat har utenriksminister Koht meddelt at der ikke er sluttet noen militær allianse mellom Norge og noen annen makt. Spørsmålet om hvorvidt frontkjemperne har båret våpen mot Norges allierte bortfaller dermed. Der var ingen allierte å bære våpen mot."

Da Norge ikke var i krig, var det ikke noen fiende eller allierte å forholde seg til, derfor ble mange dømt på sviktende grunnlag. De såkalte provisoriske landssvikanordninger var ugyldige og i strid med Grunnloven. Cand. jur. R. N. Torgersen skriver i VG 27/4 -45: "Noen av regjeringens anordninger måtte nødvendigvis være hemmelige og de ble derfor også bare fordelt i de kretser innen hjemmefronten som saken gikk. En viss mørklegging ble antakelig også antatt å være på sin plass hvor det gjaldt de viktige landssvikebestemmelsene som ble utfordret i okkupasjonens siste måneder, slik at ikke framtrepende quislinger eller profitorer skulle kunne sette seg til å studere dem." Forfatterinnen Marta Steinsvik skriver i sin bok, "Frimodige ytringer", side 18: "Først et storting av 1950 ville kunne gjøre den provisoriske landssvikanordning til gjeldende lov."

P. Harssem skriver i sin bok "Utrolig men sant": "På okku-

pert område er det derfor bare en kvalifisert bistand til fienden som er straffbar etter straffelovens § 86." Likevel ble svært mange dømt etter denne paragraf. Som kjent så kjempet disse menn sin kamp på russisk jord og mot russiske hæravdelinger. P. Harssem skriver i sin bok "Folkedømmen over rettssvikene", side 60-61: "I en avisartikkel har høyesterettsadvokat Gustav Heber skrevet at det såkalte rettsoppgjøret har framkalt en slags jobbbedrift for middelmadige og undermålere blant juristene, og han sier at disse "nå hadde en sjanse til å heve deres eget lille plumpe (jeg) på større menns bekostning, og den grep de også med begjærighet." Etter dette må jeg virkelig stille følgende spørsmål: Er det virkelig slik at tusenvis av norske kvinner og menn ble tiltalt og straffet etter et lovverk som var ugyldig, grunnlovsstridig og delvis hemmelig, av middelmadige og undermåls journalister?

Norske juristers syn på rettsoppgjøret.

Høyesterettsadvokat Gustav Heber, Oslo, har skrevet: "Det såkalte rettsoppgjøret er verre enn en forbrytelse. På meg som gammel jurist, virker dette såkalte rettsoppgjøret og hva derunder er blitt dosert, som et enestående juridisk kaos. Alle gamle, grunnfestede begreper synes plutselig å være blitt satt helt på hodet." Høyesterettsadvokat Kluge (milorg, sjef i Stavanger): "Det er ikke noe rettsoppgjør i det hele tatt, men en forfølgelse av minoriteten for å avlede oppmerksomheten på egne begåtte feil".

Svenskenes syn på rettsoppgjøret.

Redaktør Gunnar Mullern skriver i Stockholmstidningen den 30. november 1949: "Det har også varit karakteristisk för västerländsk rettsopplattning, att åsikter inte är straffbara utan endast de handlinger som vederhörande företag i kraft av sine åsikter. Ur juridisk synpunkt blir sålunda den norske uppgjørelsen med quislingarna

ytterst dubios (tvilsom). I får har personer dömts, vilka en gång gått in i Nasjonal Samling, men sedan stått passiva inför rörelsen och inte företagit sig något. Här är det åsikten och inte handlingen, som blivit straffbar. De har alltså blivit fosterlandsförrädare genom att inte göra någonting, en uppenbar orimlighet."

Dr. Phil. Sven Hedin, Stockholm, skrev i desember 1949: "Man frågar sig om de som har fått sig anförtrödda skötseln och värden av rättvisan och rättfärdigheten här i världen äro galna eller till den grad förblindade av sitt hat att de icke kunna fördjupa sig i annat än sin egen hämndlusta och sin längtan efter förföljelse och bestraffning av medborgare, vilka i de allra flesta fall handlat av patriotiska grunder. Behandlingen av Knut Hamsun har alltid synits mig så som höjden av gemenhet och feghet. Rettsoppgjøret är ett öppet sår i Norges liv som för all framtid skall stå som en skamfläck i Norges historia."

Stortingsmann Erling Asdahl skriver i avisen FOLK og LAND nr. 1-2000. De landssvikdomene kommer til å få full oppreisning.

Stortingsmannen og milorg-lederen Erling Asdahl skriver blant annet: Jeg er med årene blitt stadig mer kritisk til det som skjedde under krigen og rettsoppgjøret etterpå. Den omfattende forfølgelse av frontkjemperne og NS-folk var en storstilt avledningsmanøver. Den skulle oppfange folks misnøye og frustrasjon etter fem års okkupasjon. Samtidig ble oppmerksomheten ledet vekk fra den envelde politikk Arbeiderparti-regjeringen med støtte av andre politikere, hadde ført fram til 1940. Den ødela landets forsvarsevne samtidig med at regjeringen ikke maket å føre en troverdig nøytralitetspolitikk slik som Sverige. Det er en skandale at ikke eksilregjeringen i London etter hjemkomsten ble stilt for riksrett. Det har også vært vanskelig for meg å få det til å stemme at samtidig med at frontkjemperne som hadde bekjempet Sovjetunionen av idealistiske grunner, satt innsperrert, gikk Norge våren 1949 inn i den antisovjetiske NATO-allianse.

Selv sagt har jeg min egen oppfatning av den norske regjeringens avgjørelser og de norske styringsorganers mangelfullhet for, under og etter krigsutbruddet. Men det som jeg stiller meg meget kritisk til er "seierherrens" historiefremstilling som delvis baserer seg på faktafeil. Etter over 30 års krigshistorielesning og et par tusen bøker av inn- og utenlandske forfattere samt en gjennomgang av haugvis av avisartikler, tilsier min iboende rettsbevissthet at regjeringen Nygaardsvold straks etter ankomst til Norge skulle vært arrestert og stilt for riksrett.

PÅ FLUKT: Kong Haakon og kronprins Olav med følge på flukt fra tyske bomber over Nybergsund 11. april 1940. Sammen med regjeringen kom kongefamilien seg vellykket over til England. Arkivfoto.